

№3 2023 (111)

Видається з жовтня 1999 року
Реєстраційне свідоцтво:
серія KB №23669-13509 ПР
від 9 листопада 2018 року
ISSN 1562-529X
Передплатний індекс: 22863

ЗАСНОВНИКИ:

Харківський національний
університет радіоелектроніки
Харківський національний
педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди

Харківський регіональний інститут
державного управління Національної
академії державного управління
при Президентові України
Приватна фірма «Колегіум»

РЕДАКЦІЯ

Ю. Д. БОЙЧУК,
головний редактор
Л. О. БЕЛОВА,
заступник головного редактора
О. П. КОТУХ,
відповідальний редактор

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

Україна, 61166, Харків,
просп. Науки, 14. ХНУРЕ
тел.: +38 (093) 688-43-30,
+38 (057) 702-08-30
E-mail: newcollegium.journal@gmail.com
<https://nure.ua/branch/zhurnal-noviy-kolegium>

Затверджено вченою радою
ХНПУ ім. Г. С. Сковороди,
протокол №5 від 06.06.2023

**Журнал внесено до переліку
наукових фахових видань України
з педагогічних наук, категорія "Б"**

**Видається за сприяння
Ради ректорів вищих навчальних
закладів Харківської області
та Харківського університетського
консорціуму,
за підтримки Департаменту науки
і освіти Харківської обласної
державної адміністрації**

НОВИЙ Колегіум

НАУКОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РЕДАКЦІЙНА РАДА

- В. І. АСТАХОВА, доктор історичних наук, професор, Україна
В. С. БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, академік НАН
України, член-кореспондент НАПН України, Україна
Л. О. БЕСЛОВА, доктор соціологічних наук, професор, Україна
В. О. БОГОМОЛОВ, доктор технічних наук, професор, Україна
Ю. Д. БОЙЧУК, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент
НАПН України, Україна
Т. О. ДОВЖЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
В. А. КАПУСТНИК, доктор медичних наук, професор, Україна
О. Е. КОВАЛЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
А. І. КУЗЬМІНСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, дійсний член Міжнародної
слов'янської академії освіти імені Я. А. Коменського, Україна
С. Є. ЛУПАРЕНКО, доктор педагогічних наук, професор, Україна
О. О. МАТВЄЄВА, доктор педагогічних наук, доцент, Україна
С. В. ПАНЧЕНКО, доктор технічних наук, професор, Україна
В. С. ПОНОМАРЕНКО, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, Україна
Н. О. ПОНОМАРЬОВА, доктор педагогічних наук, професор, Україна
В. П. САДКОВИЙ, доктор наук з державного управління, професор,
Україна
В. В. СЕМЕНЕЦЬ, доктор технічних наук, професор, Україна
Є. І. СОКОЛ, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН
України, Україна
В. В. СОКУРЕНКО, доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України, Україна
Т. О. СТРЕЛІКОВА, доктор технічних наук, професор, Україна
МАРК БРАУН, професор, директор Національного інституту цифрового
навчання, Дублінський міський університет, Ірландія
ТЕРЕЗА ЯНИЦКА-ПАНЕК, професор PUSB, Академія наук стосованих
імені Стефана Баторія (Польща)

ЗМІСТ

ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО

ПРИВАБЛИВІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: СКЛАДОВІ ТА ТRENДИ

XXI Міжнародна науково-практична конференція,
10 лютого 2023 року, Харків,

Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»

Бакіров В. Привабливість університету: учора, сьогодні, завтра (роздуми метра)	3
Астахова К. Інституціональне забезпечення розвитку освітніх структур в умовах зростаючої невизначеності	8
Посохов С. Історія університету як бренд: критичні нотатки	12
Іванова О. Наукова діяльність як фундаментальний чинник побудови іміджу навчального закладу	15

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Северин Н., Северин В. Дистанційна освіта в Україні в умовах воєнного стану	18
Бойчук Ю., Козлов А., Науменко Н., Дрожик Л. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до збереження і зміцнення фізичного здоров'я учнів з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання	24
Пономарьова Н., Гуліч О. Виховна робота в закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання	32
Собченко Т., Кін О., Ворожбит-Горбатюк В. Створення безпечного освітнього середовища у закладах освіти в умовах воєнного стану	39
Рябокін М., Котух Є., Гордей О., Новицька О., Мельничук Г. Дистанційне навчання з використання програмного забезпечення в управлінні місцевими бюджетами	43
Садковий В., Хмиров І. Основні механізми державного управління щодо актуальності розвитку дистанційного навчання у сфері підготовки майбутніх рятувальників України під час воєнного стану	49
Бережна С., Коробкіна О. Цифровізація наукової бібліотеки ЗВО: сучасний стан та перспективи	55
Мкртчян О. Фізичний стан здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання	60
Чередніченко А. Засоби впливу на працездатність здобувачів вищої освіти на заняттях з фізичного виховання	65
Гусленко І. Бренд-стратегія як чинник формування іміджу північноамериканських університетів	70

МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А., Рибалко Л. Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії в умовах упровадження технологій дистанційного навчання	74
Постригач Н. Особливості підготовки магістрів дистанційної освіти у Туреччині	82
Пономарьова Н., Сидоренко О., Грановська Т., Борисенко К. Лабораторні роботи з фізики та хімії у підготовці майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання	88
Олійник О., Солошенко О. Інтерактивний метод викладання галузевого права в умовах дистанційної освіти	94
Гончарова О. Особливості оцінювання знань здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання (на прикладі історичних дисциплін)	101
Доценко С., Чжан Ітін. Мультимедійні технології в музичному вихованні дітей дошкільного віку	107

ЛІТОПИС

Пономарьов О., Черемський М. З опорою на творчість	114
Мокромченко О. Аналіз нормативної бази елементарної освіти та визначення міри громадсько-приватної та державної ініціативи у створенні мережі елементарних шкіл у Великій Британії (друга третина XIX ст.) ...	124

ІНФОРМАЦІЯ

Бельчикова Л. Вперше в Україні! Вперше в Харкові! Унікальний гість ХГУ «НУА»!	129
Анотації	131

Мова видання — українська, російська, англійська.
Художник обкладинки *О. Дербілова*.
Виконавець комп'ютерної верстки *В. Тарасенко*.
При використанні матеріалів журналу посилання на «НК» обов'язкове.
Точка зору редакції може не співпадати з точкою зору авторів.
Підп. до друку 15.06.2023. Формат 84×108/8. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умов. друк. арк. 14,5. Облік.-вид. арк. 12,2.
Тираж 300 прим. Зам. № 115. Ціна договірна.
Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

Адреса редакції: Україна, 61166, Харків, просп. Науки, 14, Харківський національний університет радіоелектроніки.
Тел. (057) 702-08-30. E-mail: newcollegium.journal@gmail.com
Оригінал-макет підготовлено і тираж надруковано в ПФ «Колегіум», 61093, Харків, вул. Іллінська, 57/121, тел. (057) 703-53-74. Свідоцтво про держреєстрацію: серія КВ № 16592-5064ПР від 23.04.2010.

© «Колегіум», 2023.

Фізичний стан здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання

Оксана Мкртічян

В сучасному житті людини багато нового в галузі комп'ютерних технологій та розвитку штучного інтелекту. Не минули нові технології освітній процес у ЗВО. Дистанційне навчання набуло величезного розвитку і передбачає отримання знань без відвідування спеціальних навчальних закладів, без особистого контакту з викладачем. Тому, в останній час багато вчених спостерігають зниження рівня фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, підвищення захворюваності студентської молоді, зниження рівня рухової активності через великий об'єм та інтенсивність навчального розумового та психоемоційного напруження [1, 2]. За даними Міністерства освіти і науки України 36 % учнів загальноосвітніх шкіл мають низький рівень фізичного здоров'я, 34 % — нижче за середній, 23 % — середній, 7 % — вище середнього і лише 1 % — високий. Відхилення у стані здоров'я мають майже 90 % студентів, а понад 50 % з них — незадовільну фізичну підготовку [3, с. 135].

Оперативна оцінка показників фізичного розвитку здобувачів вищої освіти та адекватний вплив на них є передумовою ефективного виконання основних завдань процесу фізичного виховання у ЗВО [4, с. 191].

Проблемі здоров'я та фізичного стану студентської молоді присвячено багато наукових досліджень, а саме: характеристики показників морфо-функціонального стану здобувачів вищої освіти ЗВО (А. Драчук, В. Романенко, С. Гудима, 2014); оцінці їх індексних показників та захворюваності (І. Кенсницька, 2017); дослідженню фізич-

ного розвитку особистості певних вікових груп (А. Хохла, О. Карпюк, О. Базилович, 2015); дослідженню рівня розвитку фізичних якостей молоді (М. Носко, А. Кривенко, 2000); рівню фізичного здоров'я та фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти (О. Блавт, 2012); окремим показникам зазначеної проблеми, а саме функціональному стану серцево-судинної системи (І. Павленко, 2015.) та інші.

Зазначені та інші наявні результати сучасних наукових досліджень підтверджують проблемний стан питання. Вони мають велику теоретичну та практичну цінність для багатьох галузей знань. Проте, за нашою думкою, недостатньо наукових робіт присвячено проблемі фізичного стану студентської молоді саме в період вимушеного дистанційного навчання, яке характеризується зовсім іншими психолого-педагогічними та організаційними умовами. Вважаємо, що обрана тема наукового дослідження є актуальною та такою, що доповнить існуючі дані та надасть нові емпіричні результати, виходячи з зазначених умов навчання.

Мета роботи: визначити констатуючий рівень фізичного стану здобувачів вищої освіти Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця в умовах дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

1. Визначити стан вивченості питання щодо проблеми фізичного стану здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання в науковій літературі з метою актуалізації теми дослідження.

2. Проаналізувати наявні методи (методики) для дослідження деяких по-

казників фізичного стану здобувачів вищої освіти з метою застосування найоптимальніших. Провести констатуюче експериментальне дослідження рівня фізичного стану здобувачів вищої освіти ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

3. Зробити висновки за проведеним дослідженням та надати практичні рекомендації щодо оптимізації працездатності здобувачів вищої освіти.

Дослідження проводилося серед здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 1–2 року навчання, що за станом здоров'я віднесені до основної та підготовчої медичної групи, з жовтня по листопад 2022 р. В дослідженні взяли участь 112 здобувачів вищої освіти.

Дослідження проводилось дистанційно, використовувалась персональна навчальна система. Було розроблено інструкцію та методичні рекомендації щодо участі в дослідженні.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення, антропометричні, фізіологічні, методи математичної статистики.

Для моніторингу фізичного стану існує багато методів, більшість з яких є складними або не завжди доступними для застосування. Постає завдання пошуку найоптимальніших методів (методик) щодо визначення показників фізичного стану та фізичного розвитку.

Таблиця 1

Аналіз методик оцінки функціонального стану серцево-судинної системи

Проба	Предмет дослідження	Обладнання	Тривалість оцінки (хв.)	Недоліки
Проба Руф'є	Визначення рівня функціонального стану серцево-судинної системи, відновлення частоти серцевих скорочень	Секундомір	7	Оцінює деякі аспекти фізичного стану.
Степ-тест	Визначення рівня фізичного стану, відновлення частоти серцевих скорочень	Сходи, секундомір	10–15	Оцінює деякі аспекти фізичного стану; вимагає багато часу для визначення. Тільки для здорових людей
Методика Є.А. Пирогової	Визначення рівня фізичного стану	Комп'ютер, ваги, ростомір, тонометр	7	Не оцінює реакцію серцево-судинної системи на навантаження
Проба Мартіне-Кушелєвського	Визначення рівня функціонального стану серцево-судинної системи, відновлення частоти серцевих скорочень	Секундомір	10–15	Оцінює деякі аспекти фізичного стану; вимагає багато часу для визначення
Проба Генча	Оцінка функцій дихальної системи	Секундомір	5	Оцінює деякі аспекти фізичного стану

Нами проаналізовано деякі методики оцінки фізичного стану людини з метою знайти найоптимальнішу для вирішення

завдань дослідження. В ході аналізу було з'ясовано, що такою методикою є проба Руф'є.

Таблиця 2

Аналіз наявних зросто-вагових індексів

Індекс	Оперативність	Доступність	Гендерні особливості	Шкала оцінювання
Індекс Брока — Брукша	+	+	–	+
Індекс Солов'єва	+	+	+	+
Індекс Кетле	+	+	–	+
Формула Петровського	+	+	–	+
Формула Бернгарда	+	+	+	–
Індекс Хоске	+	+	+	+
Метод Егорова — Левитського	+	+	+	+

Проаналізувавши наявні методики, ми дійшли висновку, що проводити оцінку зросто-вагових показників в домашніх умовах здобувачам вищої освіти цілком можливо. Розглянуті росто-вагові показники не вимагають спеціалізованого обладнання, досить прості в аналізі результатів і не вимагають багато часу для збору антропометричних даних. Кожен із зросто-вагових показників має свої переваги і недоліки. Ми проаналізували їх за такими критеріями: оперативність, доступність, гендерні відмінності, наявність

шкали оцінювання та вважаємо, що індекс Кетле є найоптимальнішим для нашого дослідження — методика не тільки легка в застосуванні, але й має чітку шкалу оцінки результатів; підходить як для хлопців, так і для дівчат.

Результати констатуючого дослідження фізичного стану здобувачів вищої освіти. Для того щоб з'ясувати, чи є достовірні розбіжності відсоткових часток в досліджуваних показниках між хлопцями та дівчатами, ми використали багатофункціональний критерій Фішера.

Таблиця 3

Кількісні результати оцінки функціонального стану серцево-судинної системи студентів ($n = 104$)

Фізичний стан (коефіцієнт)	Кількість	%	Дівчата	%	Хлопці	%	Коефіцієнт (Ф)емп.	Достовірність (Р)
менше 3	15	14,42	10	9,62	5	4,81	1,27	0,1
7–9	33	34,62	28	26,92	5	4,81	0,9	0,2
3–6	36	31,73	29	27,88	7	6,73	0,5	0,4
10–14	18	16,35	16	15,38	2	1,92	1,37	0,01
15 і вище	2	1,92	–	–	2	1,92	–	–
Усього	104	100	83	79,81	21	20,19	–	–

Примітка: $\varphi_{кр} = 2,31$

Аналізуючи дані, наведені в табл. 3, зазначаємо, що переважна більшість результатів знаходиться в межах норми; між хлопцями та дівчатами немає достовірних відмінностей в показниках за результатами обстеження. В свою чергу, викликає занепокоєння кількість студентів, що мають (за результатами

даного обстеження) серцеву недостатність (18,27 %), що може свідчити про низку причин різного походження, у тому числі брак загальної та спеціальної рухової активності, внаслідок чого знижено адаптаційні можливості серцево-судинної системи до навантаження.

Таблиця 4

Кількісні результати оцінки зросто-вагових показників у студентів ($n = 110$)

Зросто-ваговий індекс	Кількість	%	Дівчат	%	Хлопців	%	Коефіцієнт (ϕ) емп.	Достовірність (P)
<17,5	7	6,36	6	5,45	1	0,91	0,22	0,41
17,5–18,5	18	16,36	14	12,73	4	3,64	0,58	0,28
18,6–22,9	71	64,55	61	55,45	10	9,09	1,17	0,12
23,0–27,4	11	10	8	7,27	3	2,73	0,85	0,2
27,5–29,9	1	0,91	1	0,91	–	–	–	–
30,0–34,9	1	0,91	1	0,91	–	–	–	–
35,0–39,9	–	–	–	–	–	–	–	–
>40,0	1	0,91	–	–	1	0,91	–	–
Усього	110	100	91	82,73	19	17,27	–	–

Примітка: $\phi_{кр} = 2,31$

Аналізуючи дані, наведені в табл. 4, зазначаємо, що між хлопцями та дівчатами немає достовірних відмінностей в зросто-вагових показниках за результатами

обстеження. Зросто-вагові показники переважної кількості студентів знаходяться в межах норми.

Таблиця 5

Кількісні результати оцінки самопочуття, активності та настрою студентів за середніми показниками методики САН (самопочуття, активність, настрої) ($n = 112$)

Категорії	Самопочуття	Активність	Настрій
Середній бал	5,16± 0,42	5,09± 0,4	5,26± 0,13

Аналізуючи дані, наведені в табл. 5, можна зазначити, що функціональний стан досліджуваних здобувачів вищої освіти знаходиться в межах норми за середніми показниками (5,0–5,5 балів, згідно з ключем до тесту). Проте, результати оцінки функціонального стану серцево-судинної системи свідчать про серцеву недостатність у 18,27 %. На нашу думку, це пояснюється тим, що молодь не може об'єктивно оцінити свій фізичний стан. Вважаємо за необхідне формування в здобувачів вищої освіти компетентності самодіагностики фізичного стану.

Доведено, що проблема визначення та оптимізації рівня фізичного стану в період дистанційного навчання є недостатньо вивченою та потребує подальшого наукового дослідження. Визначено оптимальні методи (методики) щодо дослідження деяких показників фізичного стану. Такими є: індекс Кетле (визначення індексу маси тіла), проба Руф'є (визначення функціонального стану серцево-

судинної системи), САН (самопочуття, активність, настрої) — визначення оперативного функційного стану. За результатами експериментального дослідження було встановлено, що більшість показників, що визначались, знаходяться в межах норми.

Практичні рекомендації щодо оптимізації фізичного стану студентів:

- створення чіткого ритму та режиму навчального процесу, регулярні відвідування дистанційних занять з фізичного виховання (згідно з робочою навчальною програмою);
- використання різних форм та засобів фізичного виховання (ранкова гігієнічна гімнастика, фізкультпаузи та фізкультхвилинки протягом навчального дня, відвідування спортивних секцій за місцем проживання, загартування тощо);
- раціональне харчування, дотримання норм та правил особистої гігієни, охорони праці;

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

- систематичне проведення самоконтролю фізичного стану (ведення щоденника);
- організація раціонального (активного та пасивного) відпочинку.

Використання засобів психоемоційного відновлення:

- організація сприятливих зовнішніх умов щодо навчання, створення позитивного емоційного фону;

- переключення уваги, думок, самозаспокоєння, самопідбадьорення, самонакази;

- психорегулюючі засоби та відновлювальні заходи (читання книг, слухання музики, екскурсії, відвідування музеїв, виставок, театрів, настільні ігри (за можливістю).

Література

1. Катерина У., Андрєєва О. Соціально-педагогічні передумови впровадження навчально-оздоровчих комплексів у процесі фізичного виховання студентів // Молодіж. наук. вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2014. Вип. 14. С. 18–22.

2. Садовський О., Андрєєва О. Аналіз передумов розробки технології формування рекреаційної культури студентської молоді // Молодіж. наук. вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2015. № 20. С. 39–44.

3. Павленко І. О. Фізичний стан як показник здоров'я студентів вищих навчальних закладів // Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. Харків : ХДАФК, 2016. С. 135–139.

4. Хохла А. І., Карпюк О. В., Базилевич О. С. Аналіз показників фізичного розвитку студентської молоді // Physical education, sport and health culture in modern society. 2015. Вип. 3 (31). С. 191–194.

16.02.2023

Відомості про автора:

Мкртічан Оксана Альбертівна — доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри здорового способу життя та безпеки життєдіяльності; Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця; Харків, Україна; e-mail: oksana.mkrtichan@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4962-3631>